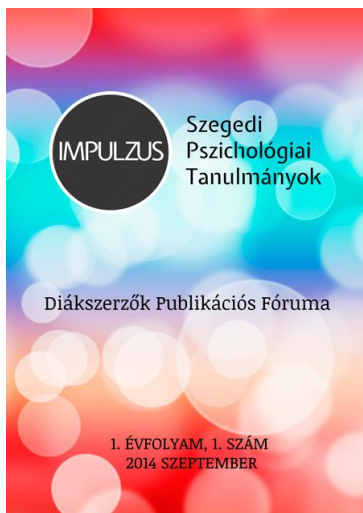

Szegedi
Pszichológiai
Tanulmányok

Diákszerzők Publikációs Fóruma

1. ÉVFOLYAM, 1. SZÁM
2014 SZEPTEMBER

A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészkar Pszichológiai Intézetének szabad hozzáférésű elektronikus folyóirata. A folyóirat pszichológus hallgatók számára teremt fórumot magas színvonalú tudományos munkáinak bemutatására, a pszichológia bármely területéről és határterületéről, így segítve a tudományos publikálás gyakorlatának elsajátítását. Empirikus és elméleti – áttekintő jellegű munkákat egyaránt várunk. Kéziratokat elfogadunk BA és MA szintű tanulmányokat folytató szerzőktől, függetlenül attól, hogy tanulmányaikat nappali vagy levelező tagozaton végzik. A kiadvány évente egy vagy két alkalommal jelenik meg. A kéziratokat kettős vak bírálati eljárás alá vetjük. Az *Impulzus* – *Szegedi Pszichológiai Tanulmányok* a 2004-től 2013-ig nyomtatásban megjelent *Szegedi Pszichológiai Tanulmányok* utódkiadványaként jelenik meg.

A szerkesztőség címe:

SZTE BTK Pszichológiai Intézet, 6722 Szeged, Egyetem u.2.

Főszerkesztő:

Dr. Szokolszky Ágnes SZTE BTK Pszichológiai Intézet

Email: szokolszky@gmail.com

Szerkesztők:

Csábi Eszter SZTE BTK Pszichológiai Intézet

Email: csabieszti@gmail.com

Harsányi Szabolcs Gergő SZTE BTK Pszichológiai Intézet

Email: tudommar@gmail.com

Pintér Judit SZTE BTK Pszichológiai Intézet

Email: pinterjudit@gmail.com

Diák szerkesztő:

Kresznerits Szilvia SZTE BTK Pszichológiai Intézet

Email: kreszilvi@gmail.com

Honlap, borítólapp és nyomdai szerkesztés: Dragon Zoltán

IMPULZUS

A TABUSZAVAK GÁTLÓ HATÁSÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA FIGYELMI- MOTOROS VALAMINT LEXIKÁLIS ÉS NEM-LEXIKÁLIS DÖNTÉSI HELYZETBEN

Vékony Teodóra

SZTE-BTK Pszichológia Intézet, vekteo@gmail.com

Kutatásunk során a tabuszavak gátló hatását vizsgáltuk meg három feladat kapcsán. Egy lexikális döntési helyzetet, egy nem-lexikális döntési feladatot, illetve egy egyszerű, figyelmi-motoros feladatot készítettünk elő. A kísérletben tizenhét egészséges fiatal felnőtt vett részt, akik kontroll-feltétel terves elrendezésben teljesítették mindhárom feladatot. A feladatok során, minden próba alatt előfeszítő ingerként vagy egy tabu, vagy pedig egy semleges szót mutattunk be a képernyőn a célingereket megelőzően. Mértünk a résztvevők célingerekre adott reakcióidejét, és összehasonlítottuk azokat az előfeszítés típusától függően. A lexikális döntési helyzet, illetve a figyelmi-motoros feladat során lassabban reagáltak a kísérleti személyek a célingerekre a tabuszavak előfeszítését követően. Eredményeink alapján a tabuszavak gátló hatásának megnyilvánulása függ a feladat típusától.

Kulcsszavak: tabuszavak, lexikális döntési helyzet, előfeszítés

Köszönetnyilvánítás: Ezúton szeretnék köszönetet mondani Hallgató Emesének, akinek szakmai tudása nélkül nem jöhetett volna létre a jelen munka. Továbbá köszönetet szeretnék nyilvánítani Kristóf Boglárkának, illetve Huszár Katalinnak az ingeranyag összeállításában, valamint Dr. Vékony Dávidnak az absztrakt fordításában nyújtott segítségével. Továbbá köszönöm az együttműködést a kísérlet összes résztvevőjének.

A tabuszavak olyan negatív valenciájú kifejezések, amelyek egy-egy jellegzetes fogalmi kategóriába sorolhatóak, mint például a szexualitás, az intim testrészek, vagy a testek elhagyó különféle szubsztanciák (Pinker, 2007). A tabuszavak feltehetően az érzelmi arousal mentén különböznek a negatív valenciájú, de nem tabu szavaktól. Ezt támasztja alá Janschewitz (2008) egyik kutatása, amelynek során tabu, illetve egyéb érzelmileg telített szavakat értékeltetett vizsgálati személyeivel különféle szubjektív szempontok alapján. Eredményei azt mutatták, hogy a tabuszavak hasonló érzelmi valenciával rendelkeznek, mint a negatív töltetű szavak, azonban a szubjektív arousal-szint emelő hatásuk még a negatív szavaknál is nagyobb. Tipples (2010) pedig egy kutatásában azt mutatta ki, hogy a tabuszavak az azonos arousal-szint fokozó negatív szavaktól is különböznek. Kísérletében különböző szavak bemutatási idejét kellett megbecsülnie a kísérleti személyeknek. Az résztvevők a tabuszavak bemutatási idejét rövidebbnek becsülték meg más szavakhoz képest – még az azonos arousal-szinttel jellemezhető negatív szavakhoz képest is. A szerző ezt az eredményt azzal magyarázza, hogy az arousal miatt megnövekedett a kísérleti személyek figyelmi szintje, és ez a szó érzelmi töltetére terelődött, amelynek hatására hajlamosak voltak alábecsülni a szó feldolgozásával töltött időt. Mindezek alapján ez a hatás pedig a tabuszavak esetében még kifejezettebb lehet. A tabu jellegű kifejezések tagadhatatlanul jelen vannak a nyelvhasználatunkban, ezért érdekes kérdés lehet, hogy milyen hatással vannak a különféle kognitív funkcióinkra.

Úgy tűnik, hogy a tabuszavak valóban egy speciális szókatagóriát alkotnak, amelyek részben az arousal mentén különböznek más kifejezésektől. A megemelkedett arousal-szint pedig szakirodalmi eredmények alapján hatással lehet a különböző kognitív folyamatainkra. Hinojosa, Méndez-Bértolo és Pozo (2012) a lexikális döntési helyzet-paradigma segítségével vizsgálták a magas, illetve az alacsony arousal-szint emelkedést kiváltó szavak előfeszítő hatását. A lexikális döntési helyzet lényege, hogy a kísérleti személyeknek arról kell döntenie minél gyorsabban és pontosabban, hogy a bemutatott betűsor értelmes szót alkot-e, vagy sem. A feladat közben pedig előfeszítő ingerként magas vagy alacsony arousal-szint emelkedést kiváltó szavakat mutattak be a résztvevőknek, és közben mértek elektrofiziológiai mutatóikat eseményfüggő-potenciál segítségével. A magas arousal-szint emelkedést okozó előfeszítő ingereket követően jelentősen megnövekedett N100-as amplitúdót detektáltak a résztvevőknél. Mindezt a szerzők szintén a figyelmi feldolgozás nehézségével magyarázzák – amelyet immáron a megemelkedett arousal-szintnek tulajdonítanak.

TABUSZAVAK ÉS DÖNTÉSHOZATAL

A tabuszavak döntéshozatalra gyakorolt hatásáról igen kevés eredmény áll rendelkezésünkre. Az ezzel kapcsolatos eddigi kutatások azonban sikerrel